

sultan
veled
SÛFÎLERİN
SIRLARI

Velednâme

Çeviri: Cemal Aydın

TASAVVUF
KLASİKLERİ

SÛFİLERİN SIRLARI

Velednâme

Sultan Veled

SUFİ KİTAP | 155

tasavvuf klasikleri | 43

kapak tasarımı RAVZA KIZILTUĞ

1. baskı TÜRK EDEBİYATI VAKFI YAYINLARI

2. baskı Mart 2020, İstanbul

isbn

ISBN: 978-605-9778-97-8

9 786059 778978

SUFİ KİTAP

Cağaloğlu Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5

Fatih / İstanbul

Telefon: (0212) 511 24 24

sufi.com.tr

sufi@sufi.com.tr

[f](#) [t](#) [i](#) [sufikitap](#)

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 45587

BASKI VE CİLT

Sistem Matbaacılık

Yılanlı Ayazma Sok. No:8

Davutpaşa-Topkapı / İstanbul

Telefon: (0212) 482 11 01

Matbaa Sertifika No: 16086

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Yayın Grubu bünyesinde faaliyet
gösteren Sufi Kitap'a aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak
gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

Eser ve Yazarı Hakkında	11
Önsöz.....	15
Allah'ın Varlığı Apaçıktır	19
Başlarken	21
İnsan Nedir, Ne Olmalıdır?.....	23
İnsana Verilen İmkân ve Bilgi	28
İnsan, Dengi Dengine.....	32
Öz ve Söz	35
Nur ve Karanlık Okyanusu	37
Akılların Güneşi.....	40
Susmasını Bilmek.....	43
Peygamberler Tek Bedendir.....	45
Hızır'la Buluşma.....	47
Hızır'la Arkadaşlık.....	49
Masum Çocuk	52
Allah'ın Buyruğuna Uymamak.....	54
Sultan Mahmud ile Kölesi Ayâz	56
Bu Hikâyenin Anlamı.....	63
Sen Neysen, Azrail Odur.....	66
Nasıl Yaşarsan Öyle Ölürsün	68
Hikâyenin Sonu	70
Hızır Mevlâna'nın Eşsizliği	73
Hızır Şems ile Hızır Mevlâna'nın Karşılaşması.....	75
Müridlerin Kıskançlığı	76
İnançlılarla İnançsızlar	78
Allah Yanındaysa Yenilmezsin	80
Hızır Şems Ne Yaptı?	82
Hızır Şems'i Aramaya Gidiş.....	84

Şam'dan Dönüş	87
İki Şeyhin Buluşması	89
Şeytanın Hilesi.....	91
Hız. Şems-i Tebrîzî'nin Kayboluşu.....	94
Şairler ve Şeyhler	95
Ârif ile Zâhid Farkı	99
Halkın Bakış Açısı.....	101
Hız. Mevlâna Hız. Şems'i Arıyor	103
Hız. Şems Şam'da Değil	106
Şam Diyarından Dönüş.....	108
Şam Yine Şam	109
Konya'ya Dönüş.....	110
Allah'ın Emaneti.....	112
Has Adam Olmak.....	114
Hız. Mevlâna'dan Oğluna Öğüt	117
Gaybdan Gelen Seslenişler.....	119
Ölmeden Önce Ölürseniz... ..	123
Kıskançlık, Komplô ve Velilik	125
İbadetler Seni Allah'a Götürür	133
Peygamber ve Velilerin Çilesi.....	139
Allah'ı Bilen Ölümden Korkmaz.....	141
Velilere Korku Yok	143
Sırların Sırrı	144
Allah Dostları Ölmez.....	146
Pişmanlık ve Yeniden Kabul	148
Ölmek Gerçekte Dirilmektir.....	150
İbadetler Farklı, Gaye Aynıdır	152
Derin Uykudasın, Uyan Be Adam!	155
Niyaz ve Yakarışlar	159
Allah'a Doğru Yolculuk	164
Derûnî Seyahat	166
Allah'tır Senin Yardımcın.....	168
İkiliğe Yer Yok.....	171
Söz Yetmez Açıklamaya.....	173
Cennet Senin Amellerin.....	175

Şeyh Selâhaddin'in Âhirete Göçü	177
Allah'a Yakın Olmanın Yolları	181
Bu Ümmet Şanslıdır.....	185
Dışa Değil, Öze Bak!.....	188
Hız. Mevlâna'nın Hakk'a Yürüyüşü.....	190
Hüsameddin Çelebi De Gitti!	192
Has Şeyh, Sahtekâr Şeyh	195
Rüyada Verilen Öğüt	198
Sultan Veled Şeyh Oluyor	200
Velilerin Üç Hâli.....	203
İnsanı Gayret Yükseltir	207
Söze Sığmaz Hâller.....	209
Geçiciyi Bırak, Kalıcıya Yönel.....	211
Nefsini Arındır Ki Kurtulasın	214
Bezm-i Ezelde Evet Diyenler	218
Asıl Düşmanın Nefsindir	223
Allah Güzeldir, Güzelliği Sever	225
Veled O Velileri Meşhur Etti.....	228
Kutup Nasıl Bir Velidir?	230
Hallâc-ı Mansur'un O Sözü	232
Dönemlere Göre Mucizeler	236
Beden Doktorları, Ruh Doktorları.....	239
Adaletten Sakın Şaşma!.....	241
Veliler Sır Küpüdürler	243
Hançer Yarası, Söz Yarası	245
Müridlerin Pişmanlığı	248
Kurumayan Kaynağı Ara!	249
Kalıcı Olmayan Zevkler!	251
Gerçek Bir Allah Eri	252
Allah Sana Görünse, Kül Olursun	253
Yaşlı Sihirbaz Kadın	255
Yılan Yutan Adam	257
Cehennemi Söndüren Nur.....	259
Burhaneddin ile Bahâeddin Veled	261
Bahâeddin Veled Konya'ya Geliyor.....	264

Hız. Mevlâna'nın Şeyh Olması	267
Mevlâna, Burhaneddin'in Müridi	269
Hız. Şems ile Karşılaşma	271
Gamlanmaya Değmez Bu Dünya.....	273
Hürsün, İstedliğini Yap!.....	274
Ferâgat Et Ki Kazanasın	277
İrfan Sahibi Cahiller	278
Meylin Ne Tarafaysa Sen O Taraftasın	281
Üç Çeşit Varlık Var.....	283
Dedem Bahâeddin Veled.....	285
Rahmet Okyanusu	287
Sen Ruhsun, Beden Değil.....	291
Meslek Ustadan Öğrenilmez mi?	293
Allah'tan Korkandan Herkes Korkar	295
Allah'tan Kimler Korkar.....	297
Sonsuz Yolculuk	298
Veliler Oldukları Gibi Görünseler	300
İnsanlar Uykudalar	301
Nur, Aynı Nurdur.....	303
Dinin Özü Allah Aşkıdır.....	306
Mümin Allah'ın Nuruyla Bakar.....	308
Okyanusun Dalgaları.....	312
Dervişlerin Nefesleri.....	314
Özündeki Nurun Farkına Var!	316
Bâyezid'i Görünce Ölen Adam.....	317
Her Sır Her İnsana Açılmaz.....	321
Sizin Şer Sandığınız Hayır Olabilir	328
Allah'ın Gizli Dostları.....	331
Hız. Şems'in Büyüklüğü	334
Yolda Eşkıya Var, Dikkatli Ol!	337
Has Kullar: Abdâl.....	340
Âhirette Meyvelenecek Tohumlar.....	343
Onlar Cehennemde İbadet Edecekler	345
Şeytan Kimleri Saptıramaz?.....	347
Veli Görünümlü Eşkıya	349

Âşıkların Düğün Günü.....	351
Hakk'a Hakkıyla Yönelirsen.....	353
Yolu Bize Onlar Gösterdiler.....	355
Cennet Üstü Cennetler Var	357
Diriltici Nefesler	359
Bu Dünya Öte Dünyanın Zerresidir.....	361
Kalp Gözünü Aç Da Gör!.....	363
Kurnaz Yaşlı Cadı.....	365
Aşksız ve Şevksiz İbadet Olmaz	367
Kaybedilen O Güzel Anları Arayış	369
Bitmeyen İlâhî Yolculuk.....	370
Herkes Karakterinin Gereğini Yapar	371
Birini Övmek Hepsini Övmektir	373
Orası Bizim Eski Vatanımız.....	375
Asıl Mucize Sözdür	376
Beden Balıktır, Senin Özünse Yunus.....	379
Aslolan Kendini Bilmektir	383
Senin Sesin Orada Yankılanıyor.....	389
Yetmiş Bin Nur ve Zulmet Perdesi.....	391
Benim Gerçek Ailem Âşıklardır.....	393
Şeyhliğe Soyunan Sahtekârlar	397

ESER VE YAZARI HAKKINDA

Bu eser, insanı dünyaya ve geçici dünya zevklerine taparcasına bağlanmaktan kurtarıp, Allah aşkıyla coşturan bir irfan hazinesidir.

Bu kitap, başta Hz. Mevlâna olmak üzere büyük velilerin Allah aşklarını dillendiren ve sûfilerin bu dünya ve öte âlemle ilgili sırlarının bir kısmını okuyucularıyla paylaşan bir sırlar hazinesidir.

Bu eser, insanları gafletten uyandırıp Hakk'a yönelten eşsiz bir rehber, çok değerli bir kılavuzdur.

Bu eser, Hz. Mevlâna'nın *Mesnevî*'sinin çok veciz ve muhteşem bir özetidir. Bu eser, Hz. Mevlâna'nın o şaheserindeki sırların ve verdiği mesajların özlü bir açıklamasıdır ki mânevî etkisiyle okurun içine işler, yüreğine dokunur.

Hz. Mevlâna'nın altı ciltlik *Mesnevî*'sini okuma imkânı bulamayanlar, bu kitabı okuyunca, sadece o eserin ruhunu yeterince kavramakla ve mesajını hakkıyla anlamakla kalmayacaklar, aynı zamanda gönüllerinde onu mutlaka okuma ihtiyacını da duyacaklardır.

Sultan Veled hazretleri, Hz. Mevlâna'nın mânevî mirasına en fazla yatkın, babasının demek istediklerini en iyi anlayan ve ruhlen en olgunlaşmış oğluydu. En seçkin ve en değerli müridiydi.

Zaten Mevlâna hazretleri, kendisinin tek gerçek mânevî mirasçısı olarak Sultan Veled'i görmüş ve bunu açıkça söylemişti.

Tam adı Bahâeddin Muhammed Veled olan Sultan Veled hazretleri çok güçlü bir şair, edip ve mutasavvıftı. Büyükleme nedir bilmezdi. Bilmedi. Babası vefat ettikten sonra yerine

kendisinin geçmesini isteyenlerin bu teklifini kabul etmedi. Eserin ileriki sayfalarında da görüleceği gibi, Hz. Hüsameddin Çelebi'nin bile ısrarını geri çevirdi, tam aksine onu kendisine şeyh edindi. Onun ardından diğer büyükleri mürşid olarak görüp onlara bağlandı, son olarak Kerimüddin hazretleri de Hakk'a yürüyünce, mecburen babasının makamına oturdu. Tevazuun bu kadarı ancak onun gibi gerçek bir velide görülebildi ki kendisinde bu hâl apaçık görüldü!

Sultan Veled hazretleri 1226 yılında doğdu ve 1312 yılında vefat etti. *Divan*, *Velednâme* (*İbtidânâme*), *Rebabnâme*, *İntihânâme* ve *Maârif* adlı eserlerini o zamanın en gözde edebiyat dili olan Farsçayla kaleme aldı. Ayrıca çok sayıda Türkçe şiirleri ve birkaç Rumca şiiri de vardır.

Hz. Sultan Veled babasının gerçek ruhî mirasçısı olduğunu her bakımdan ispatlamıştır. Hz. Mevlâna hayattayken kitaplaştırılmayan vaaz ve konuşmalarından oluşan *Fihî Mâ Fih* ile *Yedi Meclis* (*Mecâlis-i Seb'a*) kitaplarını gün yüzüne çıkarmıştır. Mevlevî tarikatının şekil ve usulünün temelleri de onun tarafından atılmış, oğul Arif Çelebi hazretleri tarafından da Mevlevî tarikatı tam anlamıyla kurumlaştırılmıştır.

Hz. Sultan Veled bu kitabı o zamanlar en yaygın nazım şekli olan mesnevi tarzında yazdığı için eserinden bahsederken hep *Mesnevî* ifadesini kullanır. *İbtidânâme* olarak da bilinen bu eseri, Celâleddin Homâyî iki orijinal elyazmasını kullanarak ve eksik olan yerleri birbirinden tamamlayarak 1936 yılında "*Velednâme*" adıyla yayımlamıştır. "*Sırlı Söz*" adıyla yayımlanan Fransızca çevirisinde o yayın kullanılmış, zaten merhum Abdülbâki Gölpınarlı da "*İbtidâ-nâme*" başlığıyla yaptığı tercümede aynı yayını esas almıştır.

Eserin rahat, zevkle ve bıkmadan okunabilmesi için Hz. Mevlâna âşığı merhume Havva Meyerovitch Hanımefendinin izince gidip çok sayıdaki tekrarları ve daha önce söylenene yeni bir açıklama getirmeyen yerleri hafız yoluna gittik, fakat bunlar, esere noksanlık vermek şöyle dursun, tam aksine kitabı günümüz insanına özlü bir şekilde sunmaya yaradı.

Bu kitaba *Sûfîlerin Sırları* adını vermeyi uygun gördük. Çünkü bu eserde sık sık velilerin diğer insanlara açıklayamadıkları önemli sırlardan, gayb âlemine ait sırlardan, ilâhî sırlardan söz ediliyor. Hatta sırların sırrından bahsediliyor ki sizler de eseri okurken bu başlığın yerinde bir başlık olduğunu kabul edeceksiniz.

Aziz okur, biz bu kitabı aslında kendi mânevî açlığımızı gidermek için çevirdik. Dünya ile bağımızı bu yolla hafifletmek istedik. Bismillah ile ilk satırları tercüme ederken o huzuru duyduk ve son satırına kadar da şükür o huzur içinde olduk.

O yüzden bu kitap aslında daha çok böylesi bir mânevî huzur arayanlara seslenir. Dünya hayhuyundan yakasını kurtarıp kalbini Allah'a yöneltmek isteyenlere kapılar açar. Bununla da kalmaz, okuruna öte dünyayı eliyle tutacak ve gözüyle görececek şekilde capcanlı olarak tasvir eder.

Öte âleme gerçekten inanan ve orası için hakikaten ve samimiyetle hazırlık yapmak isteyen kimselere, bu eser en doğru yolu gösterir. Bunun dışında bir amaç taşıyanlara ne gibi bir yarar sağlar bilemeyiz.

Allah bizi ve sizi şu geçici dünyaya gafletle bağlanıp kalmaktan kurtarıp ilâhî hakikatlere doğru kanat açanlardan eyesin!

Cemal Aydın

Sultanahmet, 22 Nisan 2016

ÖNSÖZ

Rahman ve Rahîm Allah'ın adıyla

Bir ve eşsiz olan Yüce Allah'ın sırlarını açıklamak için kaleme aldığım bu *Sultan Veled Mesnevî*'sinin yazılış sebebi şudur:

Babam, üstadım ve şeyhim, âlimler ve ârifler¹ sultanı Mevlâna hazretleri, *Mesnevî*'sinde geçmiş dönem velilerinin menkıbelerini bize anlatmış, onların kerametlerini ve (mânevî) makamlarını izah etmiştir.

Ancak, o menkıbelerden maksadı, hem bizzat kendi keramet ve makamlarını anlatmaktır. Hem de Hakk'a erenlerin sultanı Seyyid Burhâneddin Muhakkık Tirmizî, sevenlerin ve sevgililerin sultanı Şemseddin Muhammed Tirmizî, kutupların kutbu² (Mevlâna'nın ilk halifesi) Konyalı Kuyumcu Selâhaddin Feridun ve velilerin ve mânevî yolun yolcularının en hası Konyalı Ahî Türkoğlu Hüsameddin Çelebi gibi gönüldaş (hem dil), yoldaş (hem dem) ve candaş (hem nişin) dostlarının mânevî hâl ve derecelerini dile getirmekti.

Mevlâna hazretleri kendisinin özel hâlleri ile onlarınkileri, hep eskilerin menkıbeleri olarak dile getirdi. Nitekim kendisi şöyle buyurmuştur: *Güzelliğin sırlarının başkalarının hikâyelerinden hareketle açıklanması daha iyi olur.*

İşte bu meselelerin hakikatini ve maksadını anlamada herkes yeterince feraset ve anlayışa sahip olamayacağı için, onun

¹ Ârif, Allah Teâlânın Kendi zâtını, sıfatlarını, isimlerini ve edip eylediklerini müşahade ettirdiği kimse; Allah'ın sırları kendisine açılmış olan seçkin kul, herkesin göremediği mânevî gerçekleri gören, anlayan kimse.

² Kutup, velilik derece ve mertebelerinin en yüksekinde yer alan Allah dostu.

mânevî makam, mertebeleri ve kerametleri ile kendisinin dost ve sırdaşlarının o hâlleri elinizdeki şu *Mesnevî*'de enine boyuna açıklandı.

Evet, açıklandı ki “*Âlemin yaratılmasından maksat Âdem, Âdemiden maksatsa bu andır (bu demdir)*” fehvasınca, bütün o şeylerin onun ve ahababının hâlleri olduğu okuyucular ve dinleyiciler için apaçık ortaya çıksın, böylece şüphe ve tereddütler de onları terk etsin. Çünkü o hâllerin anlatılışının, Hz. Mevlâna'nın başkalarının menkıbeleri içinde anlattığıyla birebir olduğu anlaşıldığında, Hz. Mevlâna'nın maksadının kendi özel hâlleri ile dostlarının hâllerinin izahı olduğu açık ve net görünmüş olur.

Bir başka sebep de şu: Hz. Mevlâna'nın anlattıkları, o eski dönemin insanların menkıbeleri iken, elinizdeki *Mesnevî*'de, bizim zamanımızda yaşanmakta olan menkıbeler bulunuyor.

(Bu kitabın yazılışının) bir diğer sebebi ise, müridin şeyhinin karakterine bürünmesi ve imama uyan ve izince gidilmesi gerekene bütünüyle tâbi olan kimse gibi onu takip etmesi gerektiğini izah etmektir. Mürid hırka giymeli, kendini şeyhine bütünüyle teslim etmeli, semâ yapmalı ve benzeri bütün hususlarda şeyhini mümkün mertebe taklide çalışmalıdır. Nitekim Peygamberimiz aleyhisselâm, “*Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanın!*” buyurmuştur.

Babam Mevlâna hazretleri, diğer kardeşlerim, diğer müridler ve başka insanlar karşısında beni “*Ahlâken ve beden en bana en çok benzeyen sensin!*”³ tacıyla taçlandırmıştı. Ve ben âciz, onun emrine elimden geldiğince itaat etmeye çalıştım, çünkü “*Allah hiç kimseye taşıyabileceğinden daha fazlasını yüklemez*”⁴ ve bir Arap atasözüne göre, “*Babasına en çok benzeyen, ona kendi gönlüyle benzeyendir.*”

İşte ben de babama ayak uydurmak, onun izince gitmek ve kendisine benzemek için gayret sarfettim.

³ Bir gün Peygamber Efendimiz bir vesileyle şu üç yakınına şöyle demişti: *Ey Zeyd, sen Allah'ın ve Resulü'nün dostusun! Ey Ali, sen benim kardeşim ve arkadaşısın! Ey Cafer, sen bana yapıcı ve huyca en çok benzeyensin!*

⁴ Bakara, 2/286.

Babam çeşitli vezinlerde *divanlar* yazdı, *rubâiler* kaleme aldı. Ben de onu taklit etmek için bir *divan* oluşturdum. Derken dostlarım “Allah kendisinin sırrını mübarek etsin, Mevlâna’nın yolunca bir *divan* meydana getirdin, yine onu taklit ederek bir de *mesnevî* yazman lâzım!” diyerek beni teşvik ettiler.

İşte o yüzden hem kendisine ayak uydurayım, hem de ben âciz kulun da vefatından sonra bir hatırası kalsın diye, Hicrî 690 yılının Rebîülevvel ayının birinci günü bu *Mesnevî*’ye başladım. Böylece de elimden geldiğince ve imkânım nispetinde kendimi ona benzettim. Tabii ki onun yüce makamlarına benzemem söz konusu değil, ben o makamlara sahip değilim! Meğerki Hak Teâlâ beni şu an bulunduğum makama kavuşturduğu gibi, o makamlara da lûtfedip erdire...

Fakat umudumu kaybetmedim ve “Allah hakkında kötü zanda bulunan⁵” suizan sahibi insanlar gibi umutsuz da değilim, zira “Sadece kâfirler Allah’ın rahmetinden umut keserler⁶”.

Hak Teâlâya hamd ü senâlar ve Elçisi Muhammed’e ve bütün tertemiz ailesine salât ü selâmlar olsun!

⁵ Fetih, 48/6.

⁶ Yusuf, 12/87.

ALLAH'IN VARLIĞI APAÇIKTIR

Rahman ve Rahîm Allah'ın adıyla

Yüce Allah, bütün varlıklardan ve bütün yaratılmışlardan çok daha belirgin bir şekilde apaçık ortadadır ve bu son derece apaçıklığından ötürü de gizlenmiştir:

*Zuhurunun şiddetinden gizlidir O!
Allah çok şiddetli görüntüsüyle gözleri kamaştırıp
âdeta körleştirdiği için görülememektedir.*

Gerek insan, gerekse diğerleri olsun, her varlık, kendine özgü özellikleriyle bilinip tanınır. Meselâ sen bir insanın yüzünü görürsün. Sana bilmediğin birisi için “Kim o?” diye sorulduğunda, “Bilmiyorum!” cevabını verirsin. Fakat onunla tanışıp görüştükten, onun hâl ve hareketlerini, sözlerini, ahlâk ve karakterini gördükten sonra, “Onu iyi tanırım!” dersin.

Senin onda gördüğün ve onu tanımanı sağlayan şey, elbette onun çehresi, yani dış yüzü değil, aksine o kişinin nasıllığı ve niçinliği tarif edilemeyen o gerçek mânâsı, yani hakikatidir.

Öyleyse insanın hakikati sana onun davranış ve karakteriyle böyle açık seçik olarak görünür de, görünen bütün şu yaratıklar sadece ve sadece O'nun eylemleri, sözleri ve işaretleri iken nasıl olur da Yüce Allah sana gizli kalabilir?

İşte bu yüzden Hz. Mevlâna buyurur ki: *Hak Teâlâ, güneş-ten daha berrak ve belirgin olarak ortadadır! O'nu görüp dururken delil ve açıklama isteyen sapkınlık içindedir!*

*Allah'ın varlığıyla ilgili ispat isteyen kişi
Dalalettedir, kördür ve aşâğılığın biridir!*

Sen insanın özünü gözlerinle görmemene ve onu eylemleri ve sözleriyle tanımana rağmen, onda bir kişiliğin (bir cevherin) olduğunu anlıyor ve onun hâl ve hareketlerinin ondan kaynaklandığını söylüyorsun da, niçin Allah'ın öyle bir cevher (zât) olduğunu, gördüğün ve göreceğin bütün şeylerin O'nun tarafından yaratıldığını söylemiyorsun?

Haydi, sen Yüce Allah'ı her an ve her zaman bütün şeylerden çok daha açık seçik ve net olarak gör de, "O'nu görmüyorum!" deme!

Eğer sen O'ndan başka bir şeyi görür ve bilersen, bir bahçe de olup da yaprakları görüp, ağaçları görmeyen kimseye benzersin! Ne kadar gülünç! Ne kadar saçma!

BAŞLARKEN

Rahman ve Rahîm Allah'ın adıyla

Yokluk (fenâ) ve varlık (bekâ) âleminin yaratıcısı, Allah'ın adıyla başlıyorum. O'nun ne zıttı vardır, ne de benzeri. Kimseden doğmamış ve kimseyi doğurmamıştır. Her şey ölür, O diri kalır. O'nun özgün niteliği şudur: *Doğurmamış ve doğrulmamıştır / lem yelid ve lem yûled*⁷. O'nun zâtının dengi ve benzeri olan hiçbir şey yoktur.

Görünürde (zâhirde) ve görünmezde (bâtında) Kendi ni her daim âcizlere de gösterir, güçlülere de. Gök de, yer de mutluluğunu O'ndan alır. Yer ve gök O'nun nuruyla doludur. İnsan, peri, şeytan ve melek gibi yeryüzü ve yedi gök de O'nun sayesinde varlığını sürdürür.

Allah gözün ve gönlün, aklın ve ruhun nurudur. Cihanda hiçbir şey O'ndan hâlî (boş) değildir. O bütün ruhlarda, bedendeki ruh gibidir. O'nun nuru ruhtan bedene yansır. Ten can sayesinde diridir, cansa O'nun sayesinde. O Diri (Hayy), ruhta ve kalpte gizlidir. O'nun zâtı ne içtir, ne dış; iç de, dış da O'nun nuruyla aydınlanır.

Sayırsız iyilikleri de, kötülükleri de yaratan O'dur.

Sen yaratılmışların çokluğundan birliğe (Allah'ın birliğine) ulaş!

Baksana tek bir kişiden, birbirinden ayrı yüz binlerce nitelikler ve işler ortaya çıkmada... Savaşla barış, gülmeyle gözyaşı bazen birlikte, bazen ayrı sükün etmede. O kişinin yapıp ettik-

⁷ İhlâs suresi, 112/3.

lerinin her biri, diğerlerinden ayrıdır; biri, bütünüyle böbürlenmez, diğeri ise tamamıyla tevazu ve alçak gönüllük...

Sen, bu farklılıklarla birlikte, onu candan ve gönülden seçip beğenirsin. Her an ona “*Sen biriciksin ve dostlar arasında sen benim için kâfisin!*” dersin. Seçtiğini ruhunla seçersin, o seçtiğınse bir suret, bir şekil değildir, onu nakış olarak görme! Onun apaçık bir şekil olduğunu söyleme, çünkü sen mânâyı (özü, hakikati) o şekilden hareketle gördün!

Allah’ı da bu tarzda anlayıp bil! Bütün şeylerde her an O’nun veçhini gör! Zira yaratıklar, Yaradan’ın tecellileridir.

Her sabah, sabahı Yapanı⁸ gör! Gökte ve yerde ve onlarda bulunan bütün şeylerde, eşyanın kabuğu altına gizlenmiş olan Allah’tan gayri bir şey görme!

İyi de, kötüyü de Allah var ettiği için, Allah’tan gayri bir şey görmek sakattır ve sapkınlıktır.

Yaşta da, kuruda da, hayırda da, şerde de sen, bütün bu şeyleri yaratan o Yegâneyi gör!

Senin bakışın bu hâle gelir, gördüklerin bu hâle dönüşür de, ortağı olmayan Allah’ı hakkıyla bulursan, artık sen her an yüz yeni âlem görmeye başlarsın. Ruh semâsında kanatsız uçarsın. Yüzlerce mânevî nimeti elsiz derersin. Nasıl olduğu tarif edilemeyen benzersiz bir âleme dalarsın; o âlem karşısında nasıldır, nedir soruları bayağı sorulardır. Çünkü mânâ, saf şaraptır, şekillerse tortudur. “Mânâ” erleri, şekil ve suretlerdeki ruhu kavrarlar. Onlar güvenlik ve esenlik yurduna yerleşir, cennete doğru sevinçle yola koyulurlar. O yurt ne yukarıdadır, ne aşağıda. Kapısı da insanlardan gizlenmiştir.

Gök ve yer bir gün sona erecek. Eğer hızlı koşan bir atın varsa, koştur çabuk o sona doğru! Çünkü bu cihan geçici bir ikametgâh, eğreti bir konaktır, öte âlem ise ruhlarımızın sarayıdır.

⁸ *Karanlığı yarıp sabahı ortaya çıkaran O’dur*, En’âm, 6/96.

İNSAN NEDİR, NE OLMALIDIR?

İnsan, ten ve duygu görüntüsüyle bedenlendiği için, durumunun cisim olduğu; ruhu ise latif olduğundan, onun ruhî durumunun da latif olacağı hakkında... Bütün varlıkların kaynağı olan latif âlem, ruhların yurdudur. O âlem en yüce âlemdir, şu dünyaya ise, en aşağı âlemdir. O yüzden Peygamberimiz aleyhisselâm insan bedeninin bir binek⁹ olduğunu söylemiştir. Nitekim İsa aleyhisselâm şu semâyâ gitmedi, aksine ilâhî nurların ve vasıfların semâsı olan en üst göğe yükseldi. İnsanın çift doğumu hakkında... İnsan, bir kere annesinden, ikinci kere de kendi bedeninden ve kendi varlığından doğmalıdır! Vücut, bir yumurtaya benzer. İnsanın özü, o yumurtanın içinde, aşkın sıcaklığıyla, bir kuş olmalıdır! O zaman bedeninden kurtulacak ve mekânın ötesindeki ebedî ruh âlemine kanat açacaktır. Eğer iman kuşu, onun varlığından doğmazsa, bir düşüğe (düşük cenine) benzer o. Çünkü bu dünyada kör olan, âhirette de kör olur.¹⁰

Allah Resulü sallallâhü aleyhi ve sellem, bedeninin binek olduğunu söyledi. Fakat ruh veya akıl nasıl binek olabilir? Madem öyle buyurdu, sen vücudunu binek olarak gör de, bedenini ebediyet âleminde arama! Açık ve nettir ki gökkubbe

⁹ Nefsin senin bineğindir, Hadis.

¹⁰ Bu (dünyada kalbi) kör olan, ahirette de kör olacaktır, İsrâ, 17/72.

de, yeryüzü de nefis için bir ahırdır. Eğer sen at değilsen, çık bu ahırdan, okyanustan çıkan inci gibi! Su damlası istiridyenin karnında inci olduğu zaman¹¹, o sedefin (kavkının) içinde asla durmaz. Kuş yavrusu tüylenince yumurtayı kırar ve dışarı çıkar. İster ispinoz olsun, ister ankâ, kabuğunu kırar ve havalanır.

Çocuk da dokuz ayı doldurunca, ana rahminden çıkar ve kendisini sıkan o dar hapishaneden kurtulur. Çıkmazsa, bil ki o, ana karnında ölmüştür ya da zaten o çocuk değildir. Karaciğerdeki bir yumru gibidir o, fakat kadın onu oğlan sanmıştır. Oğlan olsaydı tekmeler atar, baş kaldırır da annesinin bedeninden şu dünyaya çıkardı. Göğü ve yeri bulunan, sayısız ovaları ve dağları, sınırsız okyanusları ve denizleri olan şu uçsuz bucaksız cihana adım atardı.

Eğer sen de bu (mânevî) nurlarla doluysan, şu karanlıklar âleminde kendini kurtar! Meryem'e benzeyen şu bedenden babasız bir İsa doğur! Kendinin esiri olarak kalma! Sen o mânevî hazinenin parçasısın! Bağlanma bu bedene, ruhsun sen!

Ana rahmindeki (ana rahmine benzer bu dünyadaki) senin şu hareketin, senin hoşnutluğun yüzündense, o hareket yararsız ve boştur. Çık şu dünya bedeninden bir kere daha da, yol al akıl ve ruh âlemine!

Tozu gümüşe karışmış bir madene benziyorsun sen. O gümüş, madende gizli; topraksa, beden gibi âşikâr; gümüş de, ruh gibi gizli. Gümüş maden ocağının toprağından çekilip çıkarılınca, o toprağın hiçbir değeri kalmaz ve terk edilir. O toprağın değeri gümüşten gelmekte, onsuz sadece tozdan ibarettir

¹¹ Eskiler incinin, inci midyesi denilen istiridyenin kabuklarını açtığına içine Nisan yağmurunun düşmesiyle meydana geldiğine inanırlardı. Bu inanışta doğruluk payı yarı yarıyadır. Günümüzdeki gözlemlere göre bu oluşum şöyledir: Denizlerde yaşayan yumuşakçalar sınıfından istiridyeye ve midye gibi kabuklu yaratıkların vücutları içine giren yabancı bir maddenin zararsız duruma getirilmesi için çevrelerinde kılıflar oluşmaya başlar. Böylece soyutlanan yabancı madde, zamanla kalınlaşan ve çeşitli katmanlardan oluşan yuvarlak bir biçim alır. Daha çok istiridyenin içinde gelişen bu kat kat kılıflar sedef katmanıdır. İnci, bu katmanların tümünün bir bilye biçiminde meydana gelmesidir.

o. Her ne kadar o toprak gümüşle aynı zamanda madenden çıkıyorsa da, gümüşle aynı değeri taşımaz. Şayet o toprak bizzat kendisinden çıkıp arınmazsa, yararsız ve kısır olarak kalır. Hiçbir şeye yaramaz ve gümüş sikke gibi değerli olmaz. Yahut da su içinde bulunduğu hâliyle denizden çıkan bir istiridye kabuğudur ki, bir incinin doğuşunu sağlamadıkça, gümüş ve altın parayla asla satın alınmaz. İşin erbabı olanın da, olmayanın da gözünde onun değeri olmaz.

Öyleyse, tehlikelerden kurtulup Allah'ın himayesine girebilmek için, sen de topraktan doğup çıkan gümüş ve altın gibi ikinci bir kere daha kendi kendinden doğ! O zaman melek gibi göklerde ebediyen oturursun ve sana can şarabını bizzat Allah sunar.

Maden ocağının toprağı potaya dökülünce erir, değişim geçirir ve kıymetli hâle gelir. Sen de (mânevî) arayış içindeysen, samimiyet (ihlâs) potasında aşk ateşiyle erimelisin. Erimelisin ki kendi varlığının perdelerinden sıyrılarsın ve Allah'ın şarabıyla mest olasın.

Çünkü iki kere doğmak gerek! Birinci sefer anneden, ikinci sefer bizzat kendinden... Madem birinci doğumdan geçtin, vuslata (Allah'ın varlığı içinde erimeye) ermek için ikincisini de elde etmeye çalış! Canını Hak yoluna ada da, Allah'tan hem destek, hem de ders al! Bir cana mukabil, bin can elde edersin o zaman! Bir taneye karşılık, iki yüz taneye kavuşursun. Böğürtlenlerle dolu bir tarla yerine, bir gül bahçesi kazanırsın; çamur verir, misk alırsın.

Cennete kıyasla şu dünya dar ve karanlık bir kuyuya benzer. Ebediyet âleminin cenneti, büyük ruhların konağıdır.

Bizim dünyamız bir çukur gibi daracıktır, bunu anlamayan kişi, sapmış, yolunu yitirmiş biridir.

Aslında bu iki âlem birbiriyle mukayese edilemez. Hiç neşe ile keder karşılaştırılabilir mi?

Sağlığı hastalıkta arama; yoksul biri hazinenin ne olduğunu bilebilir mi? Bir körün görüşü olabilir mi? Nasıl olur da duvar ve kapı sözlerin tatlılığından haz alır?

Âhîret âlemi, mükemmel bir hayattır, ölümün tozu orada o şaraptan içer. Bu dünya öbür âlem sayesinde canlandı ve yerşerdi; onun ışıltısı olmasaydı, kuru bir deri gibi cansız olurdu.

Ölü ile diri arasında hiçbir münasebet yokken, cennetle cehennem arasında hiç ortak bir yan olur mu? Öte âlem sonsuz nurlar ve sevinçlerle, bu âlem ise geçici karanlıklar ve ıstıraplarla doludur.

Sözün özü, ebediyet âleminde Allah'ı müşahede edebilmek için vazgeç sen kendinden! Kadehsiz ve şarapsız sarhoşluğa ermek için, kendi yanlışlarından ve kendi varlığından sıyrıl! Göklere Hz. İsa gibi merkepsiz¹² yüksel ve Hz. Musa'yı bile gerilerde bırak! Yücelt gönlünü göğe kadar, ayın güzelliğini perdesiz seyreyle! Buhar ve dumanla dolu şu gökkubbeyi, şu loş semâyı bırak da, bu göğe hükmeden ve bunun kabukluğu yanında kendisi öz ve çekirdek olan o göğe doğru yücel sen!

O eşsiz Senâî¹³ hazretleri baksana kitabında ne yazmış:

*Nice nice gökler vardır Ruhun hükümrانlığında,
Şu dünyanın göklerine hep onlar hükmederler.*

Demek ki akıl sahibi bir adam, bizim gezegenimizin semâsına değil de, işte o göklere doğru yönelip yükselir.

Şu gökkubbe şekildir, mânâ değildir (kabuktur, öz değildir), kanatlı varlıkların yeridir orası. O gök ve bu yer, her ikisi de, yukarıdaki yedi kat semâ ile alttaki yedi kat arz, fânîdir.

Şekil, yüksek de olsa alçaktır, nihayetinde yokluğa düşecektir. Onu yukarıda tutan bir güç var, aşağıda olanın da o güce ihtiyacı var.

Allah'ın kudreti mekâna yayılsa da, mekânın üstündedir. Mekândaki gücünü duyularla idrak edebiliriz, mekânın öte-

¹² Hz. İsa'nın yolculuklarını merkeple yaptığı rivayet edilir.

¹³ Hz. Mevlâna'nın çok methettiği güçlü bir şairdir. Tasavvufî mesnevî tarzının kurucusudur. Tahminen 1131 yılında vefat eden Senâî'nin tam adı Ebül-Mecd Hakîm Mecdûd b. Âdem Senâî-yi Gaznevî'dir. İnsanların mânevî yanını güçlendiren ve Allah'a yönlendiren bir düzine kadar eseri vardır.

sinde olan kudreti ancak can gözüyle algılanabilir. Kim bu duyulardan ve yönlerden kendini kurtarırsa, Sevgiliyi görüp seyreder ve yakasını tehlikelerden de kurtarır.

Şekiller, perdelerden ibaret oldukları ve gaye olmadıkları için, akıl asla bir perdeyi tanrılaştırmaz.

Hız. İsa'nın yükseldiği gök, şu gök değildir; onun varlığı latif¹⁴ idi, latif bir âleme gitti.

Allah güzeldir ve O güzelliğe tecelli eder. O'na lâıyk olan sadece hayırdır, iyiliktir. Şüphesiz ki iyi iyiye doğru gider, kötü de kötünün yanında kalır. Temizler temizlere, murdarlar da kendi benzerlerine giderler¹⁵. Her cins kendi cinsini doğurur, bir cins bir başka cinsten doğup gelemmez. Arayan biri kendi cinsini bulduğunda, dilsizse dili açılır.

Ey akıllı kişi, her eş ve yoldaş sana lâıyk değil! Gözünü aç da gör, iki niteliğin var senin: Biri bu dünyadan gelir, diğeri en yüce gökten! Dünyaya saplanıp kalanlar, can göğünden uzak-tırlar, en yüce göğe, yani Arş-ı Âlâya mensup olanlarsa, güneş gibi nur saçarlar.

Sen onlara git, çünkü onlarla aynı özdensin! Eğer insansan sen, cin ve şeytanlara gitme!

İki cins karşısında bulursan kendini, en iyiyi seç; soysuzu bırak, soyluyu al! Her dem Hak âşıklarını ara; sözlerin hep onların sözlerinden olsun!

Aşkın âşıklar sayesinde artar. Onlara dost olursan, muradına erersin.

Ey benim kardeşim! Sana (mânen) yabancı olanlarla asla düşüp kalkma, kalkma ki imanında ihlâsa erebilesin!

¹⁴ Maddeyle değil ruhla ilgili, gözle görülebilecek maddî bir varlığı olmayan; karşıtı: kesif.

¹⁵ Şu âyete imâ: *Yozlaşmış kadınlar yozlaşmış erkeklere; yozlaşmış erkekler de yozlaşmış kadınlara yaraşır. Tıpkı lekesiz kadınların lekesiz erkeklere; lekesiz erkeklerin de lekesiz kadınlara yakıştığı gibi*, Nûr, 24/26.